

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Jókai Mór

Idő

1943

Személy

Szerző:

Cím:

Villa eladó

Forrás:

Magyar Főváros

Bz

(Hely)

1943 jan. 21.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

VILLA ELADÓ

Új gazdát keres Jókai svábhegyi otthona

Aki a Svábhegyen jó levegőt és romantikát keresve sétál, a neve és nem tulságos rendezettségé révén egyformán romantikus Költő-utcában, a 21-es számú parkos telek kapuján táblát lát: *Ez a villa eladó.* A tábla már hosszú ideje kinn van, s most, mint egy lapban olvassuk, a költő-utcai ingatlan-eladásra apróhirdetés is felhívta a figyelmet. A *Jókai-villa* várja a vevőt, a nagy magyar regényíró egykori kedves otthona, amelynek felépítése s az élet, amely falai között folyt, maga is regény: egy darab *Jókai Mór* életéből. Egy év híján kilencven esztendeje szerezte meg a villa telkét *Jókai*, s ide építtette a villáját, amely akkor parádés úri lak volt, egyik nevezetessége a régi Budának, amely csak később, húsz esztendő múlva egyesült a mai fővárossá Pesttel.

Nem sokkal halála után vásárolta meg a villát *Jókai özvegyétől, Nagy Bellától* a mintegy 1800 négyzetöles telekkel együtt néhai *Fleissig Sándor*, a Tőzsde későbbi elnöke, aki a hatalmas, elhanyagolt parkot szépen rendbehozatta, a villát felújította, *Jókai-szobrot* állíttatott az előtérbe és a park távolabbi részébe egy másik emlékművet, amelynek *Ligethy Miklós* szobrászművész volt az alkotója. Később a nagy parkterületre egy modern nyári lak is került, amely néhai *Fleissig Sándor* vejének, *Moravcsik Gyula dr.* egyetemi professzornak és feleségének tulajdona.

Most a villát a telek nagy részével eladásra kínálja *Fleissig Sándor* özvegye, míg a nyári lak, a környező kisebb kerttel jelenlegi tulajdonosa

birtokeában marad. A villa megvételére egy ízben felhívta a *Tudományos Akadémia* figyelmét a *Svábhegyi Egyesület*, azzal a gondolattal, hogy a *Vigyázó-örökség* révén nagy vagyonhoz jutott Akadémia a pompás kilátást nyújtó, szép helyen otthont rendezhetne be az elaggott tagjainak, vagy más érdemes írónak. Az Akadémia azonban kitért a vásárlás elől s most a *Jókai-villa* bárki számára eladó.

Az ezer forintos regény

A nevezetes villa keletkezésének történetét „*Jókai Mór* élete és kora” című könyvében *Mikszáth Kálmán* mondja el.

1854-ben, mikor *Jókai* az ezer forintos regényt, a „*Magyar nábob*”-ot kezdte írni a *Pesti Naplóba*, teljesen kitisztázta magát s az ezer forinton egy hepehupás telket, elhanyagolt bányát szerzett a Svábhegyen, a mostani „*Költő-utcában*”, melyre később villáját építtette. Az ezer forint azonban csak a vételár felét fedezte, a másik felét hadd fizesse az utód, *Kárpáthy Zoltán*.

A Svábhegyen épült villa költségeit kölcsönből fedezték. Mintegy *négyezer forintba* került, az akkori olcsó építkezés mellett, s egyike volt a Svábhegy szebb villáinak, tündérszerű kilátásával verandájáról a hegy lábainál elterülő városra.

Nagy esemény volt e Bohémiában. Egy kastélyt összeírni! Az ördögbe is, nem tréfadolog! Még szinte a nemzet önértetét is emelte, hogy már ő így képes honorálni az íróit. Mesék keringtek azokról az összegekről, melyeket a *Pesti Napló*

fizet *Jókainak*, ahol egymásután jelentek meg a *Magyar nábob* és *Kárpáthy Zoltán* után A régi táblabírák, Szomorú napok (a forradalomban félbenmaradt regény) és az Elátkozott család, a komáromi földrendések, valamint a csizmadiából lett alispán, Bajesi András uram érdekes históriája.

A svábhegyi villa körül egy egész mitosz képződött. Beszéltek, írtak róla. Ilyen paradicsom, olyan paradicsom. Szépsége, pompája nőtt a fantáziákban. Voltak, akik vasárnaponként csak azért mentek ki a Svábhegyre, hogy a *Jókai-villát* lássák, sőt még a vidékről jött emberek is kíváncsiak voltak rá, épp úgy, mint a *Lándfhídra*, vagy a *Múzeumra* és a *Nagy Kristófra*, mert egyéb látnivaló nem volt Pesten.

A villa dolgos tündére

Hogy mekkora szenzáció volt a kilencven év előtti irodalmi berkekben az az esemény, hogy egy magyar író regény-honoráriumából villát építtet, arról *Szini Gyula* *Jókairól* írott szép könyve is megemlékszik. A *Pesti Napló* kiadója mondja a könyv egyik fejezetében:

— Épp ma kötöttem szerződést *Jókai Mórral*... *Ezer pengő forintot fog kapni* egy regényért... A címe lesz: „*Egy magyar nábob*”.

Ezer pengő forint!... A hír kijut az utcára. Ahol két író találkozik, egyébről se esik szó. A kisvárosban a pletyka terjed oly gyorsan, mint ennek a hallatlan összegnnek a híre. És amikor *Jókai* karcsú, keskenyvállú, alakja elvonul az utcán, az emberek összesűnnek:

— Itt megy az az ember, aki ezer forintot kap egy regényért...

A hírt nemsokára egy másik váltja fel:

— *Jókai* a Svábhegyen telket vásárolt.

— Hiszen ott csupa beomlott, félbehagyott kőbánya van!

— Az üres telekre tündérlakot fog építtetni. Csodájára jár majd egész Pest. Olyan szép villája lesz, amilyenre csak annak telik, aki ezer forintot kap egy regényért...

A Svábhegyen fölépült a villa. Nem herceg építtette, ez meglátszott rajta, de mégis minden kőve kedves tulajdonosának. A kaput el lehetett volna nevezni akár Tarnaváry-kapunak, mert ha Tarnaváry alakja nem úgy sikerült volna a regényben, ahogy sikerült, a regény nem fogyott volna és a kapu félbemaradt volna. Ilyen joga a szalont „Bogozó fráter“-nek lehetett volna szentelni. Minden kis pillérért, minden vasalatért, minden deszkáért egy szép mondatot, vagy legálább is egy szép jelzöt kellett fizetni.

És a villa terraszáról gyönyörű, felejthetetlen kilátás nyílt a buadi hegyekre, a Duna völgyére, Pest házaira...

És talán még kedvesebbé tette a villát tulajdonosa szemében, hogy nemcsak magának, hanem felesége szorgalmának és erélyének köszönhette. *Laborfalvy* Róza, mialatt a villa épült, alkudozott, veszekedett a kőművesekkel, ácsokkal, cserepesekkel, bútorosokkal... minden fillérért tudott harcolni... maga nógatta a napszamosokat, hogy ne lopják a napot...

Róza volt az, aki veteményeskertről gondoskodott, gyümölcsfák ültetésére bírta rá férjét, szőlőmunkásokat állított be, az istállóba teheneket szerzett. És amit ez a kis birtok termelt, azt majorosával a piacra vitette és árusíttatta. Idővel Jókaiéktól lehetett almát, szőlőt, szilvát, tejet, rózsát, diót venni. Szóbeszédként elterjedt Pest színházi és irodalmi köreiben, hogy Róza maga feji teheneit, hogy a fejlány el ne csurgassa, vagy el ne lopja a tejet és ha kellett, kendőt kötött a fejére és barackot árult a svábhegyi piacon.

A sok bosszantó, vagy együgyű mendemondából hól azonban sokat megérthetünk: Pest, amelynek kisvárosi lelke még ma se veszett el egészen, mindig érdeklődött a különös svábhegyi művészpár iránt. Mindenki tudta, hogy Jókai az álmodozó, Róza pedig az erős, reális ember.

Az öreg Jókainé látogatása

Ismét *Mikszáth* könyvéhez térünk vissza, amelyben meghatódva olvassuk *Jókai anyjának* látogatását a villában *Eszter* lányával és *Vály* Mária kisasszonnyal.

Nagy áldozat volt a látogatás, mert az öreg asszony már régen lemondott az utazás kedvteléséről, nehezebbre esett a kimozdulás és a megválás karosszékétől, ágyától, napi teendőitől, szoká-

saitól.

A villa bizony nem volt olyan szép, aminőnek elképzelni lehetett otthonról, Komáromból, de nagyban és egészben kellemes látványt nyújtott, midőn a kocsis a hegyről ereszkedésben egy nyitott kapun át behajtott a növendék-hársakkal szegélyezett úton s megállt egy alacsony házikó előtt, ahol már Jókai várt rájuk veressel szegélyezett hálóköntösében és házi sapkával a fején (ez volt rendes svábhegyi öltözete), majd előkerült Róza asszony is feltűrt ruhaujjával, fehérhabos piros selyemkendővel, hátrakötött hullámos fekete hajával, örömtől sugárzó arcával, gyönyörű jelenség volt.

Jókainét éppen libabontásban találják, mert a szakácsné, aki tömte a libát, annyira megszerette, hogy a világ semmi kincséért sem vállalkozott megölni. Az eperfa alatt a nagy malomkőasztalon bontotta a libát, jól a keze ügyében állt a munka, gyönyörködve nézte öreg Jókainé asszonyom. Mikor aztán készen lett, megmutogatták az épületet. A remek kilátásra, amely a tornácra nyílt a Gellérthegyre, a Dunára, a két városra, elragadtatva kiáltott fel az öreg asszony, hogy még olyan szépet sohase látott.

— Bizony, jól tettétek, édes gyermekeim, hogy megszereztétek magatoknak ezt a fölséges helyet.

Cigány-mulatság

Nagy szüret volt a Svábhegyen 1868 őszén — írja a továbbiakban *Mikszáth* —, Cigány-mulatság. „A Hon“, „Az Igazmondó“ és az „Üstökös“ válogatott cigánylegényei voltak meghíva a Jókai-villába.

Ismeretesek ezek a szüretek, öreg újságírók csacsogásai nyomán. A bográcsban főtt pompás birkapörköltök, amelyeknek a majoros, Fűri János a mesterük, a nyárson sült csirkék, melyek lassú tűzön lassan pirulnak, sülnék s ezalatt maga a gazda folytonosan szalonnadarabokat forgat fölöttük, hogy a rájuk csöpögő zsírt föligya a csirkeketest. Míg ezek künn a szabad tűzön sülnék, ott bent a konyhában bableves fő disznókörmivel,

egy fazékban töltöttkáposzta rotyog, pöfög, orrával, dagadóval, a kemencében pedig a finom túrós, kapros lepény sül, Jókai kedvenc ételeinek, melyek mind halálosak, a legkedvesebbike.

A második villa

A hatvanas évek végén Jókai *Balaton-Füreden villát építtet* s örökké jön-megy azon a vonalon, mint a zingaóra, a kőművesek munkáját nézegetni.

A svábhegyi villa megvan még ugyan, de az asszony ráunt. A szomszédban kocsmá nyílt, nagy lármával vannak, nyikorog a kintorna, duhaj legények énekelnek, ordítanak reggelig, nem tud aludni éjjel miattuk, se a szerepét tanulni. Ez az oka, amiért egyszerre Balaton-Füred lett a világ legszebb pontja.

Még elmondja *Mikszáth*, hogy Jókai tartózkodási helyei közt a Svábhegyet szerette legjobban, mert ezt a telket ő kényszerítette teremni, bár szervezetének többet ért a balatonfüredi homok. Azonban a három lakóhely: a két villa és a józsefvárosi „sárga ház“ nagy luxus volt és rengeteg pénzt nyelt el. Adó, felügyelet, személyzet, nagyon sokba került és sok veszendőséggel járt. Villatulajdonosnak lenni — ha irigyelt állapot is — nem volt fenéig tejfel.